

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การไคมาซึ่งอำนาจทางการเมืองของประเทศต่างๆย่อมแตกต่างกันไปตามระบบการเมืองในแต่ละยุคสมัย และเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นในสังคมด้วย วิธีการไคที่ประชาชนยอมรับการอ้างสิทธิ์ในการไคอำนาจปกครองก็ถือว่ามีความชอบธรรมสำหรับระบบนั้น การจะกล่าวว่าการไคอำนาจแบบไคชอบธรรมหรือไม่นั้น ต้องมีการเปรียบเทียบกับแบบไคแบบหนึ่งเสมอ วิธีการไคมาซึ่งอำนาจทางการเมืองของประเทศต่างๆ แบ่งได้ ๓ แบบ ดังนี้

Max Weber, The Theory of Social and Economic Organization, translated by A.M. Hendersen and Talcott Parsons (New York ; Free Press, 1974), PP.341 - 42; ทินพันธุ์ นาคะตะ, "ความชอบธรรมในการปกครอง : ปัญหาและความหวังของไทย," หน้า ๑๔-๑๕; อาษา เมฆสวรรค์, " ประมุขศิลป์ : ศิลปะของการเป็นหัวหน้างาน," หลักบริหาร (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๑๐), หน้า ๒๑๑-๓; ชูบ กาญจนประกร, "ภาวะผู้นำ," ใน อมร รักษาสิทธิ์ และ โสรัจ สัจจวิฑูล, การบริหารงานบุคคลในประเทศไทย (พระนคร:สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๕), หน้า ๑๕๕; ผุสสกี สัตยมานะ, การบริหารรัฐกิจ (พระนคร : มงคลการพิมพ์, ๒๕๑๔), หน้า ๗๗; Edwin B. Flipppo, Management : A Behavioral Approach (Boston: Allyn & Bacon, 1970), pp.290-91.

แบบแรก เชื่อว่าการใ้ค้อำนาจทางการเมืองขึ้นอยู่กับความเชื่อถือในสถาบันหรือธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมในสังคมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาชานาน เช่นการสืบสายโลหิตของผูปกครองดั้งเดิม หรือเป็นผู้อาวุโสสูงสุดในสังคมนั้น บุคคลจะต้องให้ความเคารพเชื่อฟังแก่ผู้นำที่ใ้ค้อำนาจและใ้ค้อำนาจตามแบบแผนของประเพณีที่ยึดถือมาแต่เดิม (traditional authority) ความเชื่อถือในแบบแผนนี้ อาจจะเป็นการอ้างความเหมาะสมในคุณสมบัติพิเศษของผูปกครอง เช่น เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นคนชั้นสูง หรือนำความเชื่อทางศาสนามาเป็นขอร้าง เช่น เป็นผู้แทนของพระเจ้า ซึ่งเป็นขอร้างสมัยศาสนจักรมีอำนาจทางการเมือง และของผูนิยมทฤษฎีเทวสิทธิ์ของกษัตริย์ อิทธิพลของความเชื่อแบบนี้ยังมีอยู่ เช่นยังมีประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยไปแล้ว ในปัจจุบันหลายประเทศที่ยังคงรักษาสถาบันกษัตริย์เอาไว้ และยังมีกรสืบสันตติวงศ์แบบประเพณีเดิม และมักจะอ้างว่าล้มเลิกไม่ได้เพราะต้องทำตามประเพณีอันดั้งเดิมที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา

แบบที่สอง เชื่อว่าอำนาจทางการเมืองการปกครองใ้ค้มาโดยการล้ดล้ดงสถาบันเก่าในสังคม หรือการแกไขกอบกู้สถานการณ์เลวร้ายบางอย่างของประเทศใ้ค้กลับสู่สภาพเดิม ผู้นำแบบนี้จะเป็นผู้ที่มีลักษณะและความสามารถพิเศษ มีพรสวรรค์ มีความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยว ประกอบกับบุคลิกที่ดี นำเลื่อมใส นำเกรงขาม ชวนใ้เชื่อฟังเป็นผู้นำประเภท charismatic leader เช่น เซอร์จิล เลนิน ฮิตเลอร์ เคอโกล ชูการ์โน หรือจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นต้น ด้วยคุณลักษณะพิเศษนี้เองทำให้ผู้นำแบบนี้ใ้ค้ได้รับความนิยมจากประชาชนมากกว่าผู้นำคนอื่นๆที่อยู่ในตำแหน่งหน้าที่เดียวกัน เพราะลักษณะเช่นนี้จะทำให้มีบารมีเด่นเห็นอู้น้อยอย่างชัดเจน

๒

Weber, The Theory of Social and Economic Organization,

นักคิดคนสำคัญในการปฏิวัติล้มล้างสถาบันเก่าในสังคมใดแก่ มากซ์ และ เลนิน ซึ่งเชื่อว่าการปฏิวัติเท่านั้นที่จะเข้าไปแก้ไขการเอารัดเอาเปรียบของคนในสังคมได้ การแก้ไขภาวะเลวร้ายต่างๆของโซการปฏิบัติที่รุนแรงและฉับพลัน การปฏิวัติตามความหมาย และจุดประสงค์ของบุคคลทั้งสองนี้ก็คือ การปฏิวัติเพื่อกำจัดนายทุนให้หมดไป ความยุติธรรมจะใดเกิดขึ้นในสังคม มากซ์เชื่อว่าการปฏิวัตินี้จะเกิดขึ้นเองเพราะความสัมพันธ์กันของกรรมกร เกิดขึ้นโดยธรรมชาติเพราะทนไม่ไหว แต่เลนินบอกว่าจะคอยให้กรรมกรเกิดความสำนึกไม่ได้ ต้องมีกลุ่มชนชั้นนำเพื่อการปฏิวัติ ต้องสร้างการปฏิวัติให้เกิดขึ้น

แบบที่สาม เชื่อว่าการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองต้องได้มาโดยวิธีการที่ชอบด้วยกฎเกณฑ์และกฎหมายที่มีเหตุผลสมัยใหม่ (legal - rational authority) เช่น ได้อำนาจมาโดยการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และในการใช้อำนาจก็ต้องชอบด้วยกฎหมายที่รัฐธรรมนูญรับรอง เพราะเมื่อใดอำนาจมาตามตัวบทกฎหมายแล้ว ก็ต้องมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนดด้วย ถ้าผู้ใดใช้อำนาจทำอะไรไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ก็ถือว่าไม่มีการยอมรับและจะเสียอำนาจในการปกครองด้วย เพราะการอยู่ในตำแหน่งของรัฐบาลขึ้นอยู่กับ การได้รับความไว้วางใจจากประชาชน มิใช่เกิดจากการมีอำนาจพิเศษอื่นใดตามอภิสิทธิ์บางอย่างที่อ้างไม่ ถือว่าการจัดให้มีการเลือกตั้งเป็นครั้งคราว เป็นการแสดงความไว้วางใจของประชาชนต่อผู้ปกครอง

โปรดดูรายละเอียดใน จรรยา สุภาพ, ทฤษฎีการเมือง (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๒๕; เอ็ม. เจ. ฮาร์มอน, ความคิดทางการเมืองจากเพลโตถึงปัจจุบัน, เสน่ห์ จามริก (แปล), (กรุงเทพฯ: รพ.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘), หน้า ๔๘๖-๕๐๐, ๕๑๘-๒๕; ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, "เลนินกับลัทธิคอมมิวนิสต์," วารสารสังคมศาสตร์ ๑ (มกราคม ๒๕๑๕): ๓; กระมล ทองธรรมชาติ, "ลัทธิการเมือง," วารสารสังคมศาสตร์ ๔ (ตุลาคม ๒๕๑๕): ๒๓.

ด้วยเหตุนี้ความชอบธรรมในการปกครองของนักการเมืองในระบบประชาธิปไตยจึงเกิดจากการเลือกตั้งของประชาชน

ตามข้ออ้างและเหตุผลของการไต่อำนาจแบบต่างๆ โดยยอมรับกันว่าการไต่อำนาจโดยการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ เพื่อแสดงความยินยอมไว้วางใจจากประชาชน เป็นวิธีที่ดีที่สุด ชอบธรรมที่สุดตามวิถีทางของการปกครองในระบบประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้จึงสามารถสรุปลักษณะการปกครองที่มาจากแบบทั้งสามไต่อา การอ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประเพณีดั้งเดิม การเป็นสมมติเทพ หรือความเหมาะสมต่างๆจากคุณสมบัติที่มีอยู่ ตลอดจนการใช้ความรุนแรงลงกลางสถาบันเก่า เพียงเพื่อให้ตนเองหรือกลุ่มของตน ได้มีอำนาจในการปกครอง เป็นวิธีการของการปกครองแบบเผด็จการที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบต่างๆ เป็นการปกครองของผู้ที่ไต่อำนาจในแบบที่หนึ่งและสองส่วนแบบที่สามนั้น เป็นวิธีการของการปกครองในระบบประชาธิปไตย

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้ใช้วิธีการไต่อำนาจทางการเมืองมาทั้งหมดแล้ว ตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราช ครั้นพอมาถึงสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองก็ได้เลิกไปและจะใช้วิธีการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยแทน แต่ไม่สามารถจะบรรลุถึงเป้าหมายได้ เพราะตลอดเวลายังมีผู้นิยมการไต่อำนาจทางการเมืองแบบปฏิวัติล้มล้างรัฐบาล และสถาบันทางการเมืองอยู่เสมอมา ประชาชนชาวไทยจึงซาชินอยู่กับวิธีการเหล่านี้จนตักสินใจกันไม่ถูกว่าจะเลือกเอาวิธีการใดดีมาใช้กับการปกครองของไทย

Carl J. Friedrich, Man and his Government: An Empirical Theory of Politics (New York : Mcgraw - Hill, 1963), pp. 232-3;
 ทินพันธุ์ นาคะตะ, "ความชอบธรรมในการปกครอง: ปัญหาและความหวังของไทย," หน้า ๑๒.

Friedrich, Man and his Government: An Empirical Theory of politics, p. 235.

เท่าที่ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองของคนไทยกลุ่มต่างๆ ในส่วนที่พาดพิงถึงการได้มาซึ่งอำนาจก็ยังคงมีความเห็นแตกต่างกันออกไป และแม้แต่ในบุคคลกลุ่มเดียวกัน หรือคนเดียวกันก็ยังสับสนขัดแย้งกันเองจนไม่สามารถเลือกวิธีการใดๆ ให้แน่ชัดลงไปได้

เมื่อปี ๒๕๑๑ ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ ได้วิจัยเรื่องทัศนคติของนักศึกษาปริญญาโท สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อการดำเนินการทางการเมืองของประเทศไทย โดยใช้ประชากรวิจัย ๑๓๐ คน จากคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ๗๒ คน คณะบริหารธุรกิจ ๓๖ คน คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ ๑๘ คน และคณะสถิติประยุกต์ ๔ คน พบว่า

นักศึกษาร้อยละ ๘๖.๖ เห็นว่ารัฐบาลที่มีได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน เป็นสาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยไม่เป็นประชาธิปไตย ร้อยละ ๓.๔ ไม่เห็นด้วย

ร้อยละ ๘๖.๔ เห็นว่ารัฐบาลควรประกาศใช้รัฐธรรมนูญได้แล้ว ร้อยละ ๓.๖ ไม่เห็นด้วย

ร้อยละ ๘๘.๖ เห็นว่าการที่สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่แทนสภาผู้แทนราษฎร เป็นสิ่งไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่สมควร ร้อยละ ๑.๔ ไม่เห็นด้วย

แสดงว่านักศึกษาในกลุ่มนี้มีความเชื่อสูงมากกว่าการเลือกตั้ง เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการได้อำนาจทางการเมือง ถ้าไม่มีการเลือกตั้งแล้ว รัฐบาลจะเข้ามาสู่อำนาจโดยวิธีใดๆก็ตาม จะถือว่าเป็นวิธีที่ไม่เป็นประชาธิปไตย จึงไม่เห็นด้วยกับการที่แต่งตั้งนักการเมืองตามใจชอบ

๑ ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์, "ทัศนคติของนักศึกษาปริญญาโทสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อการดำเนินการทางการเมืองของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๑), หน้า ๕๒.

เพื่อให้ทำหน้าที่แทนผู้แทนราษฎร ในสภาพเช่นนี้นักศึกษาไม่ยอมรับ และไต่ถามความเห็น วารัฐบาลควรประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพื่อให้มีการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ อันเป็น วิธีที่เขาเห็นว่าถูกต้องที่สุดคนเอง ความเห็นของประชากรวิจัยกลุ่มนี้จึงสอดคล้องกับวิธีการของประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่ง

ต่อมาในปี ๒๕๑๖ สมศักดิ์ ส่งสัมพันธ์^๑ ได้ทำการวิจัยเรื่อง นิสิตนักศึกษา กับวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยใช้ประชากรวิจัยที่เป็นนิสิตจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ปีที่ ๔ ปีการศึกษา ๒๕๑๖ จำนวน ๒๒๑ คน จากคณะรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ครุศาสตร์ อักษรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ปรากฏผลเป็นที่น่าสนใจคือ

นิสิตร้อยละ ๓๑.๔, ๖๖.๖, ๖๐.๘, ๖๒.๕, ๕๐.๘ และ ๖๑.๘ จากคณะ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ครุศาสตร์ อักษรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ตามลำดับ ไม่ยอมให้ตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย เพราะเชื่อว่าพรรคคอมมิวนิสต์ เป็นอันตรายต่อประเทศ อาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งถึงขั้นเป็นสงครามกลางเมืองได้ แต่เมื่อถามต่อไปว่าถ้าพรรคคอมมิวนิสต์ชนะการเลือกตั้งจะยอมให้เป็นรัฐบาลหรือไม่ ปรากฏว่านิสิตยอมรับโดยเฉลี่ยร้อยละ ๖๓.๓ (๕๗ - ๕๓.๓ - ๕๖ - ๗๘.๒ - ๖๘.๔ - ๖๑.๘ ตามลำดับ)

ความเห็นเช่นนี้แสดงว่านิสิตมีความเชื่อว่าการเลือกตั้งเป็นการแสดงความชอบธรรมในการใ้ค่านาจทางการเมืองดีกว่าวิธีอื่นๆ แมแต่พรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งตนไม่ต้องการให้มันแต่หากว่าได้รับความไว้วางใจ ได้รับเลือกตั้งเข้ามามากจนสามารถเป็น

^๑ สมศักดิ์ ส่งสัมพันธ์, "นิสิตนักศึกษา กับ วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖), หน้า ๑๑๔.

รัฐบาลได้ก็จะยอมรับ คำตอบนี้แสดงว่านิสตินิยมวิธีการได้อำนาจตามแบบประชาธิปไตย

เมื่อถามว่าถ้ามีการปฏิวัติและใช้อำนาจปกครองขึ้นมาแบบจอมพลสฤษดิ์ ๓๓ ธันวาคม จะเห็นด้วยหรือไม่ ปรากฏว่านิสิตส่วนใหญ่ทุกคนเห็นด้วย เพื่อความสงบสุขและความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศและถ้าไม่ทุจริตโกงกินด้วยจำนวนดังนี้ รัฐศาสตร์ร้อยละ ๖๐.๖ ครุศาสตร์ ๖๓.๓ อักษรศาสตร์ ๖๕.๕ วิศวกรรมศาสตร์ ๖๐.๘ และวิทยาศาสตร์ ๖๕.๐

การที่นิสิตส่วนมากเห็นด้วยกับการปฏิวัติและปกครองแบบจอมพลสฤษดิ์ ๓๓ ธันวาคม แสดงว่า ไม่มีความนิยมศรัทธาเชื่อมั่นการปกครองในระบบประชาธิปไตย อย่างแท้จริง คำนี้ถึงประสิทธิภาพของการปกครองมากกว่าความชอบธรรมในการได้มาซึ่งอำนาจ ความเห็นของนิสิตกลุ่มนี้เกี่ยวกับการได้มาซึ่งอำนาจจึงยังสับสนกันอยู่ ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะเอาแบบไหน เพราะพอใจทั้งสองแบบ

จากการศึกษาของ สุรพาสน์ ทัทภมาน ร.น.^๒ เกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองของนายทหารชั้นนายพันทั้งสามเหล่าทัพ ในปี ๒๕๑๕ พบว่านายทหารทั้งสามเหล่าทัพ เชื่อว่ารัฐบาลทหารและข้าราชการพลเรือน มีประสิทธิภาพมากกว่ารัฐบาลที่ประชาชนเลือกตั้งด้วยคะแนนระดับสูง ร้อยละ ๓๔.๑ ระดับต่ำ ๒๗.๗ (ซึ่งเป็นจำนวนมากของประชากรวิจัย)

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕.

^๒ สุรพาสน์ ทัทภมาน ร.น., "ทัศนคติทางการเมืองของนายทหารชั้นนายพันของกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๑๑๔.

แสดงว่านายทหารระดับนี้ไม่นิยมวิธีการเลือกตั้งเพื่อแสวงหาคณะรัฐบาล แต่เห็นว่า วิธีการอื่นๆ อาจจะเป็นการปฏิวัติ หรือแต่งตั้งรัฐบาลชั่วคราว เป็นวิธีที่ดีกว่า ความคิดของกลุ่มนี้ไม่สนับสนุนวิธีการในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งความคิดของนายทหารชั้นผู้ใหญ่ กลุ่มนี้สอดคล้องกับทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนทหาร จากการวิจัยของ Panoowat Wipataklat^๑ ที่ว่า นักเรียนทหารมีทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยมกับอนุรักษนิยม มากกว่านิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

ความคิดในเรื่องการไต่มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของคนไทยกลุ่มต่างๆ จึงขัดแย้งกันอยู่และแม้แต่ในกลุ่มเดียวกันก็ยังสับสน ตัดสินแน่ชัดลงไปไม่ได้

ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจนั้น จากผลการวิจัยของบางท่านก็อยู่ในลักษณะเดียวกัน

ผลการวิจัยอีกส่วนหนึ่งของ ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์^๒ พบว่า

นักศึกษาร้อยละ ๘๕.๘ เห็นว่าถ้าไม่มีการแยกอำนาจตามหลักการแยกอำนาจแล้ว ประเทศไทยจะไม่เป็นประชาธิปไตย ร้อยละ ๑๐.๐ ไม่เห็นด้วย

ร้อยละ ๘๖.๘ เห็นว่าการที่รัฐบาลกุมอำนาจเอาไว้แต่ผู้เดียว เป็นการขัดต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่ง ร้อยละ ๓.๖ ไม่เห็นด้วย

^๑ Panoowat Wipataklat, "The Military Leadership in Thailand " (Unpublished Ph.D. Thesis, University of Oregon, 1962).

^๒ ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์, "ทัศนคติของนักศึกษาปริญญาโทสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ต่อการดำเนินการทางการเมืองของประเทศไทย," หน้า ๕๒, ๕๕.

รอยละ ๔๖.๔ เห็นว่ารัฐบาลไม่ควรมีอำนาจเหนือรัฐสภา รอยละ ๓.๖ ไม่เห็นด้วย และจากการวิจัยของฉัฐพล ชันชไชย^๑ เรื่องอุดมการณ์ประชาธิปไตยของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยใช้ สส.ที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อปี ๒๕๑๒ จำนวน ๒๐๖ คน เป็นประชากรวิจัย เป็น สส.จากพรรคสหประชาไทย ๑๐๘ คน ประชาธิปัตย์ ๕๔ คน อื่นๆ ๒๓ คน ไม่สังกัดพรรค ๒๐ คน ได้ผลในทำนองเดียวกันว่า

ผู้แทนราษฎร รอยละ ๔๘.๐ เห็นว่าการแบ่งอำนาจออกเป็น ๓ อำนาจ คือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ เป็นสิ่งจำเป็นมาก รอยละ ๔๗.๕ เห็นว่า ถ้าคุณอำนาจเสียไปเมื่อไรหลักประกันสิทธิส่วนบุคคลก็เสียไปเมื่อนั้น รอยละ ๗๘.๖ เห็นว่าฝ่ายบริหารของไทยไม่ควรมีอำนาจเหนือฝ่ายอื่น

จะเห็นว่าประชากรวิจัยสองกลุ่มนี้ต้องการให้รัฐบาลใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ คือให้ใช้อำนาจตามปริมาณอำนาจที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญว่ารัฐบาลมีอำนาจทำอะไรได้บ้าง และทำอะไรไม่ได้ ไม่ใช่มีอำนาจทำอะไรได้ทั้งหมด ตามปกติแล้วรัฐธรรมนูญจะจำกัดปริมาณอำนาจ และแนวทางการใช้อำนาจไว้ เช่นจะบอกว่าใครเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด ใครเป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุด และเพื่อมิให้อำนาจอยู่ในมือของบุคคลเดียว หรือกลุ่มเดียว จึงแบ่งอำนาจออกเป็นฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ^๒ พร้อมทั้งแบ่งอำนาจให้ฝ่ายต่างๆไปควย ถ้าหากฝ่ายบริหารมีอำนาจทั้งหมดอยู่ในมือก็จะเป็นการปกครองแบบเผด็จการ เพราะไม่มีฝ่ายใดคอยถ่วงดุลย์อำนาจไว้เลย การใช้อำนาจใน

^๑ ฉัฐพล ชันชไชย, "รายงานการวิจัยเรื่องอุดมการณ์ประชาธิปไตยของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร," (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๘), หน้า ๓๔.

^๒ หยุค แสงอุทัย, คำอธิบายรัฐธรรมนูญทั่วไป (กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๒๑), หน้า ๑๕.

ขอบเขตของกฎหมาย เป็นการใช้ในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการใช้ที่รับผิดชอบ
ใช้ตามอำนาจที่กฎหมายจำกัดไว้ การที่รัฐบาลเพียงกลุ่มเดียว มีอำนาจเหนือสภาผู้แทน
อันเป็นตัวแทนของปวงชนนั้นเป็นการขัดกับหลักการในระบอบประชาธิปไตยที่ว่าประชาชน
เป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด และมีอำนาจสูงสุดด้วย

จากการวิจัยของ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ^๒ เรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองของครู
ในกรุงเทพมหานคร พบว่า

ร้อยละ ๔๑.๕ (จำนวนสูงสุด) เห็นว่าไม่ควรปราบโจรผู้ร้ายอย่างเด็ดขาด
โดยใช้กำลังทหาร ควรสนับสนุนการมอบตัวของผู้ร้าย

ร้อยละ ๔๓.๕ (จำนวนสูงสุด) ไม่เห็นด้วยกับการลงโทษโจรผู้ร้ายโดยการ
ประหารเพียงสถานเดียว และร้อยละ ๔๒.๒ เห็นว่า การใช้ตำรวจคอมมานโดปราบ
การประท้วงของกลุ่มพลังต่างๆให้เด็ดขาดเพื่อมิให้ชุมนุมต่อไปนั้น เป็นการไม่สมควร แต่
จำนวนสูงร้อยละ ๒๗.๒ และสูงมาก ๒๒.๕ เห็นว่าควรห้ามการไว้มยาวและแต่งตัวฉาบ

จะเห็นว่าครุกลุ่มนี้ส่วนมากไม่ต้องการให้รัฐบาลใช้อำนาจแบบเด็ดขาด ด้วย
วิธีรุนแรง รับผิดชอบแต่เพียงคนเดียว แต่ยังคงการให้อาศัยขั้นตอนของกฎหมาย สอบสวน
ใหญ่ขอเท็จจริงกันก่อนแล้วจึงลงโทษ ปราบปรามกันตามความผิด ไม่ใช่ใช้แต่มาตรา ๑๗

การจำกัดหรือควบคุมการใช้อำนาจอธิปไตยในระบอบประชาธิปไตยทำได้โดยการ
อาศัยหลักต่างๆ เช่น หลักจารีตประเพณี หลักรัฐธรรมนูญ หลักความรับผิดชอบ หลักการ
ใช้มติมหาชน เป็นต้น โปรดดู พลศักดิ์ จิรไกรศิริ, "อำนาจทางการเมืองกับกระบวนการ
เมืองในประเทศไทย" วารสารสังคมศาสตร์ ๑๓ (เมษายน ๒๕๑๕) : ๑๑๕-๑๑๗.

^๒ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ, "วัฒนธรรมทางการเมืองของครูในกรุงเทพมหานคร"
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๑๑๑.

กันเรื่อยไป แสดงว่ามีความต้องการให้ใช้อำนาจแบบประชาธิปไตย แต่เรื่องห้ามไว้
 ฉมยว แต่งตัวชิปปี เป็นความคิดแบบเผด็จการ ที่ไม่สามารถทนสิ่งที่ขัดใจ หรือคน
 ไม่เห็นด้วยได้ ความคิดเรื่องนี้ของครูกลุ่มนี้ จึงมีเผด็จการแฝงอยู่ด้วย

ฝ่ายทหารซึ่งเป็นฝ่ายอำนาจนิยมสูง ไม่ค่อยศรัทธาการใช้อำนาจแบบประชาธิปไตย
 คั้งนั้นนายทหารระดับนายพันของสามเหล่าทัพ ร้อยละ ๓๖ ซึ่งเป็นจำนวนสูงสุดของความ
 เห็นระดับต่างๆ เห็นว่าการประนีประนอมทำให้เกิดความล่าช้า ไม่ทันการ ไม่มีประ
 สิทธิภาพ สู้ความเด็ดขาดรุนแรงไม่ได้ เรื่องอำนาจนิยมเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของคนไทย
 ไม่เพียงแต่กลุ่มทหารเท่านั้นแม้แต่พลเรือนทั่วไปก็ยังนิยมผู้มีอำนาจ ผู้ใช้อำนาจอย่างเด็ดขาด
 เป็นจำนวนมาก จากการวิจัยของ มนูญ ศิริวรรณ^๒ เรื่องอำนาจนิยมของประชาชนใน
 กรุงเทพมหานคร โดยใช้ประชากรวิจัยกลุ่มต่างๆ ๑๐ กลุ่มคือ ทหาร, ข้าราชการพลเรือน,
 พอคา - นักธุรกิจ, ผู้บริหารบริษัท-รัฐวิสาหกิจ ลูกจ้าง, ครูอาจารย์, กรรมกร, นักเรียน,
 อาชีพอิสระ และนิสิตนักศึกษา ได้พบความเป็นอำนาจนิยมของประชากรเกี่ยวกับการใช้
 อำนาจดังต่อไปนี้

^๑ สุรพาสน์ ทัทภมาน ร.น., "ทัศนคติทางการเมืองของนายทหารชั้นนายพันของ
 กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศฯ" หน้า ๑๒๑.

^๒ มนูญ ศิริวรรณ, "วัฒนธรรมการเมืองไทย : ศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับ
 ลักษณะอำนาจนิยมของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๑, ๒ และ ๕

รอยละ ๕๕.๘ เห็นด้วยกับการใช้อำนาจเด็ดขาดในการปกครองประเทศ เพื่อความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของชาติ แสดงว่าผู้ตอบได้ให้ความสำคัญกับอำนาจมาก ดังนั้นจะมีความสงบสุขใจจะต้องใช้อำนาจอย่างเด็ดขาด

รอยละ ๕๖.๕ เห็นว่าประเทศไทยต้องการผู้นำที่มีอำนาจ มีความเข้มแข็งอย่างจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ ความเห็นนี้เป็นผู้นิยมอำนาจแบบเผด็จการ เพราะจอมพลสฤษดิ์เป็นสัญลักษณ์ของเผด็จการในประเทศไทย ที่ยังมีคนเรียกหาอยู่ และรอยละ ๕๖ ต้องการให้เข้มมาตรการรุนแรง เช่น มาตรา ๑๗ ลงโทษผู้ทำผิดอย่างรุนแรง เช่น ประหารชีวิต เป็นต้น วิธีการนี้ไข่มอบปัญหาความเป็นตาย ความถูกผิดทั้งหลายให้เป็นอำนาจของผู้เผด็จการที่จะประกาศิตเอาตามความพอใจของตนเอง โดยไม่ต้องใช้กระบวนการทางกฎหมาย

เมื่อให้เลือกว่าประเทศไทยว่าใครดีที่สุดตามที่กำหนดให้ ๕ คนคือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายปรีดี พนมยงค์ นายควง อภัยวงศ์ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ปรากฏว่าประชากรวิจัย ๕ ใน ๑๐ กลุ่ม เลือกจอมพลสฤษดิ์เป็นอันดับหนึ่ง^๑

ลักษณะอีกอย่างหนึ่งของเผด็จการก็คือการใช้ความรุนแรง ประชากรมีความคิดในเรื่องนี้อยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน กล่าวคือ^๒

รอยละ ๕๒.๘ เห็นว่าควรล้มล้างรัฐบาลที่ทุจริตประชาชนโดยการใช้กำลังอย่างรุนแรง

รอยละ ๖๐.๕ เห็นว่าควรกำจัดนายทุนที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมอย่างรุนแรง

^๑ มนัญญ์ กิริวรรณ, "วัฒนธรรมทางการเมืองไทย...." หน้า 102.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๑ - ๗๕.

รอยละ ๕๒.๕ เห็นว่าไม่ควรรับฟังความเห็นที่ไม่ตรงกับเสียงส่วนใหญ่ และถ้าความคิดเห็นนั้นจะทำให้เกิดอันตราย จะต้องกำจัดเสียโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง

โดยเหตุที่ยังมีความนิยมเรื่องการใช้อำนาจเด็ดขาดอยู่ในระดับสูงในกลุ่มต่างๆ นี้เองผู้นำที่ใช้อำนาจ หลงอำนาจ ก็มักจะเป็นที่ชื่นชมของประชาชนทั่วไป แม้แต่รัฐบาลที่ปกครองประเทศในระยะที่มีผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง ก็ยังคงใช้อำนาจในลักษณะคล้ายๆกัน เพราะรู้ว่าถูกใจประชาชน ไม่คอยให้ความสำคัญกับตัวบทกฎหมายมากนัก คำนี้ถึงแต่ความรวดเร็ว และเสถียรภาพของรัฐบาลอย่างเดียว ผู้แทนราษฎรเห็นการทำงานของรัฐบาลอย่างใกล้ชิดมีความเห็นดังนี้

รอยละ ๒๔.๘ เห็นว่าฝ่ายบริหารมักไม่ปฏิบัติตามนโยบายที่วางไว้

รอยละ ๒๕.๑ เห็นว่ารัฐบาลไม่คำนึงถึงประชาธิปไตยในการบริหารประเทศ

รอยละ ๕๔.๑ เห็นว่าไม่มีหลักประกันใดๆที่จะเชื่อถือได้ว่ารัฐบาลจะทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชน

จะเห็นได้ว่าความคิดของประชาชนกลุ่มต่างๆในเรื่องการใช้อำนาจและการใช้อำนาจของนักการเมืองไทยยังต่างกันอยู่ บางกลุ่มก็ยังสับสน คือ พอใจทั้งสองอย่างไม่ว่าเป็นการเลือกตั้ง การปฏิวัติ การใช้อำนาจโดยความรับผิดชอบ ตามปริมาณและขอบเขตที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือแม้กระทั่งใช้ตามความเหมาะสมโดยไม่ต้องอาศัยขั้นตอนตามกฎหมาย

^๑ ญัฐพล ชันธไชย, "รายงานการวิจัยเรื่องอุดมการณ์ประชาธิปไตยของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร," หน้า ๑๘, ๓๓, ๔๔.

การมีผู้แทนราษฎรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะถือว่าประชาชนมีความสำคัญที่สุด และมีอำนาจสูงสุดในประเทศ การดำเนินการทางการเมืองจึงยึดถือผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ ผู้แทนราษฎรย่อมเป็นผู้มีบทบาทความหลักเกณฑ์ดังกล่าว กล่าวคือ ผู้แทนราษฎรจะเป็นตัวแทนอันชอบธรรมของประชาชนที่จะมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการปกครองโดยการเป็นรัฐบาล หรือควบคุมรัฐบาลให้บริหารประเทศไปในทางที่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นประโยชน์กับประชาชน ขณะเดียวกันผู้แทนราษฎรจะเป็นผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ให้กลุ่มประชาชนที่ตนเองเป็นตัวแทน และของประชาชนโดยส่วนรวมด้วย

ประชาชนกลุ่มต่างๆย่อมมีผลประโยชน์ไม่ตรงกัน ดังนั้นจึงมีบางครั้ง หรือบ่อยครั้งที่ผู้แทนราษฎรต้องมีปัญหาขัดแย้ง โต้เถียงกันซึ่งเป็นเรื่องปกติธรรมดา เพราะต่างฝ่ายต่างก็ต้องรักษาประโยชน์ให้แก่กลุ่มของตน การตัดสินใจในปัญหาต่างๆที่ไม่มีการปรึกษาหารือย่อมมีการได้เปรียบเสียเปรียบเกิดขึ้นได้ ผู้แทนราษฎรจะเป็นผู้คอยประสานประโยชน์ คอรองประนีประนอมกันเพื่อให้เป็นผลดีที่สุดกับทุกฝ่าย เพราะในระบอบประชาธิปไตยถือว่าไม่ควรให้ใครได้ทั้งหมด หรือเสียทั้งหมด การดำเนินการตามวิถีทางของสภาย่อมหาทางยุติที่ยุติได้เสมอ ด้วยเหตุนี้การมีผู้แทนราษฎรจึงจำเป็น ถ้ากลุ่มใดไม่มีผู้แทนกลุ่มนั้นย่อมจะเสียผลประโยชน์ ถ้าประชาชนทุกกลุ่มไม่มีผู้แทนของตนเลย ผลประโยชน์ของประชาชนหรือของชาติจะเสียไป ผู้ที่ได้ประโยชน์ก็แค่กลุ่มผู้ปกครองเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น

ในประเทศไทยไม่ได้คิดถึงหลักความจริงอันนี้มากนัก ประชาชนจำนวนมากยังไม่เข้าใจว่า ความขัดแย้ง หรือการโต้เถียงกันระหว่างผู้แทนราษฎรในสภานั้นเป็นเรื่องปกติธรรมดา ไม่ได้เสียหาย เพราะขัดกันเพื่อจะหาข้อยุติที่ดีที่สุดเท่านั้น แต่เรื่องเหล่านี้จะถูกมองเป็นที่น่ารำคาญ น่าเบื่อหน่ายของคนบางกลุ่มไป คิดว่าเป็นสิ่งที่ไร้สาระ ไร้ประโยชน์ วุ่นวาย แยกแยก ทำให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพ ความคิดเช่นนี้ได้กลายเป็นข้ออ้างที่ได้ผลของเผด็จการที่จะยุบสภา หรือปฏิวัติ โดยที่ประชาชนก็ไม่ได้ต่อต้านเพราะส่วนหนึ่งก็คิดเช่นเดียวกับฝ่ายปฏิวัติ ความคิดเช่นนี้ไม่ได้สนับสนุนหลักการของการมีผู้แทนราษฎรเลย และคนไทยส่วนหนึ่งก็ยังคิดในทำนองนี้ด้วย

ทินพันธุ์ นาคะตะ^๑ ได้ศึกษาทัศนคติทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ๖ แห่งคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ จำนวน ๔๔๖ คน เมื่อปี ๒๕๑๔ พบว่า

นักศึกษาร้อยละ ๖๕.๓๔ เห็นว่าการเลือกตั้งเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะประกันว่ามีตัวแทนของประชาชนเขาไปมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ และรักษาประโยชน์ของประชาชน ร้อยละ ๑๕.๔๕ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘.๓๕ ไม่มีความเห็น แต่ ร้อยละ ๕๓.๐ เห็นว่าการเลือกตั้งเป็นเพียงการเปลี่ยนกลุ่มบุคคลเขาไปทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของตนฝ่ายเดียว ร้อยละ ๒๘.๖๗ ไม่เห็นด้วย และ ๑๕.๘๗ ไม่มีความเห็น ร้อยละ ๔๘.๔๖ เห็นว่าจะมีการเลือกตั้งหรือไม่ก็มีความเท่ากัน เพราะไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี หรือมีเพียงเล็กน้อย ร้อยละ ๓๕.๓๕ ไม่เห็นด้วย และ ๑๐.๔๖ ไม่มีความเห็น ส่วนความเห็นของนักศึกษาศาสนาบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์นั้น ร้อยละ ๕๓.๒ เห็นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย ต้องมีการเลือกตั้งโดยเสรี ต้องมีการแสดงความคิดเห็นต่างๆ โดยเสรี ถ้าชาตินี้แล้วประเทศไทยจะไม่เป็นประชาธิปไตย และผู้แทนราษฎร ร้อยละ ๕๕.๖ เห็นว่าการปกครองแบบประชาธิปไตยจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีผู้แทนราษฎร^๓

^๑Thinapan Nakata, The Problems of Democracy in Thailand : A Study of political Culture and socialization of College Students (Bangkok:Praepittaya, 1975).

^๒ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์, "ทัศนคติของนักศึกษาปริญญาโทสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อการดำเนินการทางการเมืองของประเทศไทย," หน้า ๕๕.

^๓ณัฐพล ชันชไชย, "รายงานการวิจัยเรื่องอุดมการณ์ประชาธิปไตยของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร," หน้า ๓๔.

จะเห็นว่าความเห็นเกี่ยวกับการเลือกผู้แทนเพื่อเข้าไปพิทักษ์ผลประโยชน์ยังไม่สอดคล้องกันนัก เช่นเห็นด้วยกับการเลือกตั้ง แต่คิดว่ากาเลือกตั้งไม่ดีนัก เพราะเป็นเพียงการเปลี่ยนกลุ่มบุคคลเข้าไปหาผลประโยชน์เท่านั้น และสุดท้ายก็เปลี่ยนความเชื่อเสียว่า จะเลือกหรือไม่เลือกก็เหมือนกัน เพราะไม่เชื่อ (รอยดะ ๕๓.๒) ว่า รัฐสภาไทยจะเป็นเวทีรักษาผลประโยชน์ของประชาชน และเห็นว่า (รอยดะ ๕๓.๓) ผู้แทนราษฎรส่วนมากพยายามแสวงหาผลประโยชน์ให้ตัวเอง^๒

อย่างไรก็ตามการที่จะตัดสินว่า เมื่อมีผู้แทนแล้วไม่มีอะไรดีขึ้นกว่าเดิมก็ไม่ต้องมีเสียเลยจะดีกว่าเป็นเรื่องที่ผิด เพราะหลักการเกี่ยวกับการมีผู้แทนราษฎรในการปกครองเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชน เป็นหลักการที่ถูกต้องแล้ว เราควรจะหาทางออกอย่างอื่น ซึ่งผู้ที่จะทำได้ก็คือประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งนั่นเอง ทางออกของประชาชนเพื่อที่จะจัดผู้แทนราษฎรประเภทที่เขาไม่ต้องการมีอยู่แล้ว นั่นคือ การเลือกตั้ง และหลักความเสมอภาคในการเป็นนักการเมืองของประชาชน เสรีภาพของบุคคลในการเลือกผู้ปกครองของตนเอง ตลอดจนความไว้วางใจในความสามารถของเพื่อนร่วมสังคมว่าสามารถที่จะตัดสินเลือกผู้ปกครอง และสามารถที่จะเป็นผู้ปกครองได้ด้วย^๓ กล่าวคือ

^๑ พลศักดิ์ จิตร ไกรศิริ, "วัฒนธรรมทางการเมืองของครูในกรุงเทพมหานคร,"
หน้า ๑๑๑.

^๒ วัลลภ ชันชไชย, "รายงานการวิจัยเรื่องอุดมการณ์ประชาธิปไตยของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร," หน้า ๘.

^๓ James M. Burns and Jack W. Pertason, Government by the People
(Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1966), pp. 89-95.

เมื่อเลือกบุคคลใดที่ไม่เคยทำประโยชน์ให้ส่วนรวม หรือมีพฤติกรรมคดโกง ต่อไปก็ไม่
 ต้องเลือกอีก เพราะคนอื่นที่มีความสามารถและจริงใจต่อประชาชนยังมีมาก และบุคคล
 เหล่านั้นก็พร้อมที่จะเสนอตัวให้ประชาชนเลือกอยู่แล้ว แต่คนไทยส่วนมากไม่ได้คิดถึงเรื่อง
 นี้กันมากนัก เลือกบุคคลที่ไม่เหมาะสมเขาไปครั้งหนึ่งแล้ว ต่อไปก็เลือกอีก จะเห็นได้ว่า
 ผู้แทนหลายคนที่ถูกประนามจากฝ่ายต่างๆ ก็ยังได้รับเลือกเข้ามาทุกครั้ง เพราะผู้เลือกยัง
 คงยึดเอาความเชื่อในเรื่องลักษณะพิเศษของผู้สมัครเป็นหลัก เช่น การศึกษาดี เป็นคน
 มีชื่อเสียง มีอิทธิพล ร่ำรวย มีลักษณะดี มีชาติตระกูลสูง เชื่อว่าคนเหล่านี้จะทำอะไร
 ถูกต้องดีกว่าประชาชนทั่วไป ซึ่งจะถูกมองแบบไม่เชื่อในความสามารถ ถูกมองข้าม
 เพราะความรุ่มรวย และชาตุนิยม จะเป็นนักการเมืองได้ ความจริงแล้วลักษณะพิเศษ
 เหล่านี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับความจริงใจ ความดี ความเสื่อมเสียในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้
 แทนราษฎรเลย เพราะคุณสมบัติพิเศษบางอย่างมีข้อหลักประกันที่ว่าเขาจะไม่ประพฤติชั่ว
 หรือทำงานเป็น การไม่เชื่อในความสามารถของผู้อื่น คิดว่าไม่เหมาะสมกับหน้าที่ ทำให้
 ต้องเลือกผู้ที่ตนคิดว่าเหมาะสมตามเกณฑ์ที่ไม่ถูกต้องซึ่งมีจำนวนจำกัด จึงทำให้คิดว่าไม่มีอะไร
 ดีขึ้น เพราะไม่เชื่อความสามารถของบุคคลอื่น ไม่ลองให้โอกาสแก่เขาดูบ้าง ผลการวิจัย
 ที่แสดงถึงการยอมรับ และไม่ยอมรับในความเท่าเทียมกัน และความสามารถของมนุษย์
 จากประชากรบางกลุ่ม เช่น

ผลการวิจัยอีกส่วนหนึ่งของศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ ปรากฏว่า นักศึกษา
 ร้อยละ ๘๐.๐ เห็นว่าการศึกษาของประชาชนไทยในปัจจุบันไม่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วน
 ร่วมทางการเมืองเลย ร้อยละ ๖๘.๐ เห็นว่าประชาชนสนใจการเมือง ร้อยละ ๘๐.๓

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์, "ทัศนคติของนักศึกษาปริญญาโทสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
 ศาสตร์ต่อการดำเนินการทางการเมืองของประเทศไทย," หน้า ๓๖.

คัดค้านเหตุผลที่ว่า คนไทยยังไม่พร้อมที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเห็นของกลุ่มนี้เชื่อ
ในความสามารถของบุคคล

อีกส่วนหนึ่งของณัฐพล ชันชไชย^๑ พบว่า ผู้แทนราษฎรร้อยละ ๘๙.๕ เห็นว่า
ทุกคนควรมีเสรีภาพในคานตาง ๆ อย่างสมบูรณ์ ร้อยละ ๘๘.๘ เห็นว่าสิทธิเสรีภาพเป็น
สิ่งที่ควรหวงแหน ถ้าไรสิทธิเสรีภาพไรชีวิตเสียดีกว่า ร้อยละ ๘๘.๕ เห็นว่าทุกคนมีความ
เท่าเทียมกันในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม แต่เมื่อบอกว่าทุกคนเป็นคนดี ดังนั้นไม่ว่าเขา
จะคิดหรือทำอะไร เราก็ควรให้เกียรติแก่เขาจนเสมอ มีผู้เห็นด้วยเพียงร้อยละ ๑๘.๘
และเห็นว่า (ร้อยละ ๗๒.๗) ไม่ควรไว้วางใจในคนเท่าใดนัก เพราะคนส่วนมากเห็นแก่ตัว
ความเห็นของกลุ่มนี้ยังผสมกันอยู่ทั้งสองฝ่าย และส่วนหนึ่งจากการวิจัยของมนูญ ศิริวรรณ
ประชากรวิจัยในกรุงเทพมหานครร้อยละ ๕๑.๓ เห็นว่าประชาชนไทยส่วนมากยังไม่พร้อม
ที่จะปกครองตนเอง^๒ ซึ่งเป็นทัศนะที่ขัดต่อระบบประชาธิปไตย

จากการวิจัยของสาย ภาณุรัตน์^๓ เกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองของครูใน
กรุงเทพมหานคร เมื่อปี ๒๕๑๒ จำนวน ๓๖๖ คนทั้งจากโรงเรียนราษฎร์และรัฐบาล พบ
หลักเกณฑ์ในการเลือกผู้แทนของครูที่น่าสนใจมาก โดยได้เรียงความเหมาะสมจากมากไป

^๑ณัฐพล ชันชไชย, "รายงานการวิจัยเรื่องอุดมการณ์ประชาธิปไตยของสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎร," หน้า ๑-๕.

^๒มนูญ ศิริวรรณ, "วัฒนธรรมการเมืองไทย: ศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะ
อำนาจนิยมของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร," หน้า ๘.

^๓สาย ภาณุรัตน์, "ทัศนคติครูไทยต่อกิจกรรมการเมือง: ศึกษาเฉพาะครูในกรุงเทพ-
ธนบุรี" (แผนกวิชาสังคมจิตวิทยา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๒),
หน้า ๒๒.

หาน้อย ดังนี้ การศึกษาที่ ข้อสุดท้ายสุจริต เลื่อมใสในชาติ-ศาสนา-พระมหากษัตริย์ มีคุณสมบัติตามกฎหมาย และสุดท้ายมุ่งประโยชน์ส่วนรวม เป็นที่น่าสังเกตว่าครุยังนิยมผู้มี การศึกษามากที่สุด ซึ่งคงเชื่อว่าถ้ามีการศึกษาแล้วจะทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ ไม่ได้อึดถึง นโยบายของพรรคการเมืองซึ่งน่าจะมาก่อน และเรื่องประโยชน์ส่วนรวมก็ควรจะตาม นโยบายของพรรค แต่เอาประโยชน์ส่วนรวมไปไว้หลังสุด และไม่สนใจนโยบายของพรรค เลย แสดงให้เห็นว่าครุยังนิยมบุคคลเพียงบางกลุ่มอยู่ในระดับสูง

อีกส่วนหนึ่ง จากการวิจัยของพลศักดิ์ จิรไกรศิริ พบว่าครุมีทั้งความคิดที่ สนับสนุนและคัดค้านความคิดเรื่องความเสมอภาค เสรีภาพ ความสามารถของมนุษย์ ดังนี้

ครุเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า ทุกคนมีค่าเท่ากันหนึ่ง ด้วยจำนวนในระดับสูงร้อยละ ๓๕.๑ ไม่เชื่อว่า สส.ชายมีความสามารถเหนือกว่า สส.หญิง(ร้อยละ๕๓.๐) เชื่อว่าบุคคล ไม่ว่าจะเขลาเพียงใดก็ยังคงมีความสามารถที่จะเลือกทางเดินของตนเองได้(ร้อยละ๕๙.๙) และเห็นว่าบุคคลสามารถเลือกผู้นำของตนได้ถูกต้อง ในส่วนนี้เป็นความคิดตามแบบประชาธิปไตย แต่อีกส่วนหนึ่งมาขัดแย้งคือ เชื่อว่าเป็นการยากที่จะสร้างประชาธิปไตยในประเทศไทย เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมที่จะปกครองตนเอง(ระดับสูงร้อยละ ๓๘.๘ และต่ำ ๓๖.๘) การปกครองแบบประชาธิปไตยไม่สามารถทำได้และรวดเร็วในประเทศไทยเท่ากับ เผด็จการ (ระดับสูงร้อยละ๓๙.๕ ระดับต่ำ ๓๒.๕) บุคคลที่เกิดในตระกูลสูงหรือราชสกุล ย่อมมีศักดิ์ศรีเหนือกว่าบุคคลที่เกิดในตระกูลชาวบ้านธรรมดา (เห็นด้วยระดับสูงร้อยละ ๔๐.๓ ระดับต่ำ ๑๙.๕) ดังนั้นความสำคัญของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของเขามากกว่าการที่เกิดมาเป็นคน (เห็นด้วยระดับสูงร้อยละ ๓๖.๐ ระดับต่ำ ๓๒.๙) ในเรื่องความนิยมในตัวบุคคลนั้นปรากฏว่า ประเทศไทยต้องการผู้นำที่เข้มแข็ง

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ, "วัฒนธรรมทางการเมืองของครุในกรุงเทพมหานคร,"

เสียสละ สามารถมากกว่ากฎหมายและนโยบาย (รอยละ ๓๔.๑ มากที่สุด) ดังนั้นบุคคล
ที่เหมาะสมกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่สุดคือ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (รอยละ ๔๔.๕)

ดังนั้นความคิดของกรรมาชิกที่ได้วิจัยมาแล้วเกี่ยวกับความเสมอภาค ความเท่าเทียม
กัน และความเชื่อในความสามารถของบุคคลในทางการเมืองยังขัดแย้งกันเอง

สิ่งที่มีบทบาทสำคัญมากอีกอย่างหนึ่งในกระบวนการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่ง
ต้องอาศัยการเลือกตั้งก็คือ กลุ่มการเมืองอันได้แก่พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์^๒
เพราะกลุ่มเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องอยู่กับการเลือกตั้งอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ พรรคการเมือง
เมืองซึ่งเป็นที่รวมของกลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมใน
แนวทางกว้าง ๆ เหมือนกัน^๓ จะเป็นผู้ส่งตัวแทนของพรรคเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นรัฐบาล
บริหารประเทศตามนโยบายของพรรค (ถ้าไม่สามารถเป็นรัฐบาลได้ก็จะทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้าน
และพร้อมที่จะเป็นรัฐบาลเมื่อรัฐบาลต้องออกไปตามรัฐธรรมนูญ) ประชาชนผู้เลือกตั้งก็จะ

^๑ พลตักดิ์ จิตรโกกริри, "วัฒนธรรมทางการเมืองของกรุงในกรุงเทพมหานคร," หน้า 101.

^๒ Leonard Broom and Phillip Selznick, Sociology, 5th ed.

(New York : Harpert Row, 1973), p. 586.

^๓ โปรดดูนิยามพรรคการเมืองใน ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, "วิเคราะห์ระบบการเมือง
ไทย," วารสารสังคมศาสตร์ ๑๒ (มกราคม ๒๕๑๗): ๑-๔ ; หยุค แสงอุทัย, พรรคการเมือง
เมือง (กรุงเทพฯ: รพ. พิษณุ, ๒๕๑๗): ๗; สุเทพ อัดดากร, "พรรคการเมืองในระบบ
ประชาธิปไตย," รัฐศาสตร์สาร ๒ (มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗): ๑๔-๑๕ ; William
Goodman, The Two-Party System in the United States (New York: D. Van
Nostrand Co. Inc., 1964), p. 8.

เลือกตัวแทนของพรรคที่มีนโยบายสอดคล้องกับความเห็น หรือผลประโยชน์ของตนมากที่สุด และเพื่อที่จะให้พรรคที่ตนสนับสนุนได้ปกครองประเทศ มีเสียงสนับสนุนในสภาอย่างเพียงพอ ผู้เลือกก็ต้องเลือกระบบพรรค เพื่อให้พรรคนั้นมีพลังมากพอที่จะทำตามนโยบายได้ ไม่ควรเลือกโดยยึดบุคคลแต่ละคน เพราะไม่มีหลักประกันอย่างเพียงพอว่าเขาจะยึดนโยบายที่ประกาศไว้หรือไม่ หรือแม้จะยึดถืออย่างมั่นคงก็ไม่สามารถจะทำงานได้ เพราะมีจำนวนน้อยเกินไป การเลือกเป็นพรรคจึงมีอุดมคติ และแนวทางที่แน่นอนกว่า การเลือกระบบพรรคจึงเป็นวิธีที่จะสนองความต้องการของผู้เลือกได้อย่างแท้จริง แม้แต่กรณีที่เป็นฝ่ายค้านก็จะเป็นฝ่ายค้านที่มีพลังมีอิทธิพลต่อรัฐบาลอย่างจริงจัง ดังนั้นการเลือกตั้งที่มีความหมายต้องเลือกคนของพรรค และเลือกระบบพรรคด้วย

ในค่านกลุ่มผลประโยชน์ก็มีความสำคัญต่อการดำเนินการทางการเมือง เช่นเดียวกัน ปกติแล้วพรรคการเมืองจะมีความเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับกลุ่มผลประโยชน์ เพราะในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรพรรคการเมืองต้องอาศัยการสนับสนุนของกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มกรรมกร กลุ่มผู้ผลิต หรือกลุ่มสังคมต่าง ๆ เป็นต้น พรรคที่มีกลุ่มผลประโยชน์สนับสนุนมากก็มีโอกาสเป็นรัฐบาลได้ ในกรณีนี้กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลเพราะพรรคการเมืองเป็นที่รวมของกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มก็จะมีส่วนร่วมในการทำงานของพรรคด้วย

นอกจากนี้กลุ่มผลประโยชน์ยังมีอิทธิพลต่อการเมืองในรูปต่างๆอีก เช่น การเรียกร้อง ครอบงำให้รัฐบาลทำงานบางอย่างที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม หรือต่อส่วนรวม และอาจใช้วิธีเข้าถึงองค์การทางการเมืองควยวิธีการต่าง ๆ เช่น ส่งผู้แทนเข้าสมัครรับเลือกตั้งเชิงอุปมาชิกสภานิติบัญญัติบางคนมาดำรงตำแหน่งพิเศษในคณะกรรมการของกลุ่ม จ้างสมาชิก

รัฐสภาเป็นตัวแทนของกลุ่มเพื่อให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการบางอย่างที่ไปเกี่ยวข้องกับ
กับการเมือง

จะเห็นว่ากลุ่มผลประโยชน์มีบทบาท มีอิทธิพลในทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย
มากพอ ๆ กับพรรคการเมือง เพราะตั้งแต่การแข่งขันเข้ามามีอำนาจทางการเมือง จนถึง
การกำหนดนโยบายของรัฐบาล และการออกกฎหมายของสภานิติบัญญัติก็ไม่สามารถจะรอด
พ้นจากอิทธิพล การวิ่งเต้น (lobby) ของกลุ่มผลประโยชน์ไปได้ บทบาทของกลุ่ม
ผลประโยชน์จึงเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานทางการเมือง^๒

สำหรับประเทศไทย พรรคการเมืองมิได้มีส่วนกำหนดการดำเนินการทางการเมือง
มากเหมือนกับประเทศประชาธิปไตยอื่น ๆ เนื่องจากมีการปฏิวัติรัฐประหารและล้มเลิก
พรรคการเมืองเป็นระยะ ๆ ตลอดมา พรรคการเมืองมิได้มีโอกาสแสดงบทบาททางการเมือง
อย่างเต็มที่ ประชาชนส่วนหนึ่งเห็นว่าพรรคการเมืองไม่สามารถควบคุมรัฐบาลได้ โดยเฉพาะ
รัฐบาลทหาร วิธีการต่อสู้ของพรรคการเมืองสู้การใช้อำนาจไม่ได้ บางคนจึงคิดว่า
พรรคการเมืองมีความสำคัญน้อยกว่ากำลังทหาร

แต่คนไทยจำนวนหนึ่งก็ยังเชื่อในความสำคัญของพรรคการเมืองในการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตย โดยเชื่อว่า(รอยละ ๘๖.๕) การปกครองของไทยจะขาดพรรค

^๑J.D.Stewart, British Pressure Groups (London : Oxford
University Press, 1958), p.87.

^๒เคชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์, การปกครองสหรัฐอเมริกา (กรุงเทพฯ:สมาคม
สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๒), หน้า ๓๔๕-๔๕.

การเมืองมิได้ ถ้าขาดพรรคการเมืองจะไม่เป็นประชาธิปไตย และเชื่อว่า (ร้อยละ ๕๘.๕) กิจกรรมทางการเมืองจะมีผลดีต่อเมื่อมีการรวมพลังทางการเมืองอย่างเหนียวแน่นเสียก่อน^๒ แต่เนื่องจากความเชื่อเกี่ยวกับผู้นำ เชื่อตัวบุคคลมากกว่าหลักการจึงทำให้ไม่ค่อยคิดถึงหลักการ นโยบายของพรรคมากนัก แต่ยังคงเชื่อว่าพรรคการเมืองจะเข้มแข็งก็ขึ้นอยู่กับหัวหน้าพรรคเป็นสำคัญ (ร้อยละ ๔๗.๓) เพราะผู้นำยอมสำคัญกว่านโยบายและกฎหมาย^๓ จึงยังมีประชาชนอีกมากที่เลือกตั้งโดยไม่คำนึงถึงนโยบายของพรรค พาร์เลือกตั้งที่ผ่านมาส่วนมากจึงยังยึดถือบุคคล ไม่ได้เลือกระบบพรรค จึงทำให้พรรคที่ตนต้องการให้เป็นรัฐบาล ไม่เคยมีเสียงสนับสนุนในพรรคมากพอที่จะเป็นรัฐบาลได้^๔ และเป็นสาเหตุหนึ่งที่รัฐบาลไม่มีเสถียรภาพ สวมลุกคลุกคลาน และเปิดทางให้ปฏิวัติเข้ามาใช้อำนาจทางการเมือง

กลุ่มผลประโยชน์ในเมืองไทยก็อยู่ในภาวะคล้าย ๆ กับพรรคการเมือง คือถูกบีบบังคับตลอดมา จะรวมตัวกันโดยมิได้ขออนุญาตก็บอกว่าผิดกฎหมาย พอไปขอจดทะเบียนตั้งสมาคมก็มีระเบียบบังคับว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ที่มีบทบาททางการเมืองในเมืองไทยจึงมีน้อย ส่วนมากแล้วจะถูกกัดกัน จะเรียกร่องตอรอง เดินขบวน ก็ถูกเพ่งเล็ง หรือถูกปราบปราม อาจว่าสร้างสถานการณ์ ทอตันรัฐบาลให้เกิดความวุ่นวาย ส่วนกลุ่มที่เขาถึงรัฐบาลก็กลายเป็นหาประโยชน์ร่วมกันกับรัฐบาล

^๑ ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์, "ทัศนคติของนักศึกษาปริญญาโทสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อการดำเนินการทางการเมืองของประเทศไทย," หน้า ๕๕.

^๒ พลศักดิ์ จิตร ไกรศิริ, "วัฒนธรรมทางการเมืองของครูในกรุงเทพมหานคร," หน้า ๑๐๘.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๗.

^๔ ไปรคจูจำนวนผู้แทนของพรรคต่าง ๆ ในการเลือกตั้งทั้ง ๑๑ ครั้ง ไม่เคยมีครั้งใดที่พรรคใดพรรคหนึ่งสามารถตั้งรัฐบาลโดยตนเองได้

การเดินขบวน ทอรอง เรียกรอง ของกลุ่มต่าง ๆ เป็นปรากฏการณ์ธรรมดา ในสังคมประชาธิปไตย เพราะเป็นวิธีหนึ่งที่ประชาชนจะแสดงเจตนาให้รัฐบาลทราบ การ เรียกรองเป็นรายบุคคลไม่ค่อยเป็นผล การรวมตัวกันจึงเป็นวิธีที่ดีที่สุด เมื่อตกลงกันได้ ก็ไม่มีเรื่องอะไร แต่ในสังคมไทยยังคิดแบบเก่า ๆ ว่า ผู้น้อยหรือเด็กเถียงผู้ใหญ่ไม่ได้ สิ่ง ให้ทำอะไรต้องทำ ไม่ชอบให้ใครขัดคอ ชอบให้ยกย่องสรรเสริญ การเดินขบวน เรียกรอง ถือเป็นเรื่องกระด้างกระเดื่อง และทำให้ผู้บังคับบัญชาเสียหาย เสียหน้า แมแต่ในหมู่ประชาชนก็มีผู้คิดเช่นนี้เป็นจำนวนมาก

สุรพาสน์ ทัทภมาน พบว่า นายทหารมีความเห็นระดับสูงร้อยละ ๓๕.๕ ว่าไม่ควรให้มีการเดินขบวน เพราะไม่คิดว่าการเดินขบวนเป็นเรื่องธรรมดาของการเมือง แต่คิดว่าเป็นการสร้างความวุ่นวายในขานเมือง (ร้อยละ ๔๑.๓) แต่นักศึกษา (ร้อยละ ๖๓.๒) เห็นว่าไม่ควรปราบปรามการเดินขบวนของกลุ่มต่าง ๆ อย่างรุนแรง และสนับสนุน ให้กลุ่มผลประโยชน์ของไทยรวมตัวกันให้เข้มแข็งกว่านี้

เรื่องบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ในเมืองไทยตามความเห็นของประชาชนบาง กลุ่มที่ได้วิจัยมาแล้วยังขัดแย้งกันอยู่ระหว่างฝ่ายที่ต่อการให้กลุ่มใดแสดงพลัง แสดงความเห็น ความต้องการของกลุ่มอย่างเปิดเผย และต่อรองกับโดยนัยวิธี กับฝ่ายที่นิยมความ รุนแรง ซึ่งไม่ยอมให้มีการรวมกลุ่มเรียกรอง หรือเดินขบวน และถ้ามีขึ้นจะปราบปราม

^๑ สุรพาสน์ ทัทภมาน ร.น., "ทัศนคติทางการเมืองของนายทหาร ชั้นนายพัน," หน้า 121.

^๒ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ, "วัฒนธรรมทางการเมืองของครูในกรุงเทพมหานคร," หน้า ๑๒๔.

^๓ ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์, "ทัศนคติของนักศึกษาปริญญาโทสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อการดำเนินการทางการเมืองของประเทศไทย," หน้า ๕๕.

อย่างเค็ดขาด

การเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ เป็นหนทางหนึ่งที่ประชาชนจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่เมื่อไม่สามารถทำได้เต็มที่ เพราะอำนาจอธิปไตยไปอยู่ที่กลุ่มผู้ถือปืนเสียแล้ว คนก็ยอมลดความสนใจลงไปเรื่อย ๆ เช่น ชาวบางแห่ง (รอยละ ๗๐.๖๗) บอกชื่อ พรรคการเมืองไม่ถูกแม้แต่พรรคเดียว (อ.ปทุมรัตน์ จ.รอยเอ็ด และ อ.ปากของ จ.นครราชสีมา) ผู้แทนราษฎร (รอยละ ๗๔.๒) ก็มีความเห็นว่ารากษฏรยังสนใจการเมืองน้อย^๒ นิสิตนักศึกษาเองก็มีความหวังที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่มากนัก เช่น หวังจะเป็นรัฐมนตรี ผู้แทนราษฎร นายกเทศบาล และสมาชิกสภาเทศบาล เพียงรอยละ ๗.๕ หวังเป็นที่ปรึกษาของพรรค สมาชิกพรรค กลุ่มผลประโยชน์ รอยละ ๑๕.๔ เท่านั้น^๓ แม้แต่ผู้นำกลุ่มนักศึกษาบางกลุ่ม ซึ่งน่าจะมี ความสนใจทางการเมืองสูง แต่ปรากฏว่ามีความสนใจการเมืองบ้างตามโอกาส รอยละ ๖๒.๕๐ ที่สนใจมากมีเพียงรอยละ ๓๗.๕๐ เท่านั้น^๔

^๑ อ่ำพล สิงห์โกวินท์ และสวัสดิ์ กฤตรัชต์นันท์, "รายงานการวิจัยเรื่องความตื่นตัวทางการเมืองกับการสื่อสาร," (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2516), หน้า 26-27.

^๒ ธีรพล ชันชไชย, "รายงานการวิจัยเรื่องอุดมการณ์ประชาธิปไตยของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร," หน้า ๓๕.

^๓ สมศักดิ์ ส่งสัมพันธ์, "นิสิตนักศึกษากับวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย," หน้า ๑๔๐.

^๔ อภิรัตน์ ธีรฤทธิ, "ค่านิยมของนักศึกษาชั้นนำบางกลุ่มที่มีบทบาทในทางการเมืองกับการพัฒนาทางการเมืองไทย ภายหลังวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖" (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘), หน้า ๖๕.

การจำกัดบทบาทของพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ ก็เท่ากับจำกัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพราะทำให้ประชาชนห่างเหินจากบทบาททางการเมืองไปทุกที และประชาชนจะมองไม่เห็นความจำเป็นของการมีพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ในที่สุด

จากผลการวิจัยของบุคคลต่าง ๆ เกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองของประชากร บางกลุ่ม บางสถานที่ ที่ไต่ถามมาแล้วนั้น จะเห็นว่าความคิดทางการเมืองของประชากรเหล่านั้นในสิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องที่จะวิจัยในครั้งนี้ ยังเป็นความเห็นที่แตกต่างกัน ชัดแย้งกันอยู่ในทุกเรื่อง เช่น ความคิดในเรื่องการไต่ถามซึ่งอำนาจทางการเมือง การใช้อำนาจทางการเมือง วัตถุประสงค์ของการมีผู้แทนราษฎรกับบทบาทหน้าที่ของผู้แทนราษฎร ความเชื่อในเรื่องความเสมอภาคทางการเมือง ความสามารถของเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนความคิดเกี่ยวกับกลุ่มทางการเมือง และบทบาทของกลุ่มทางการเมือง เป็นต้น

จากผลการวิจัยในส่วนที่สวดคล้องต่อกันของบุคคลเหล่านี้ น่าจะตั้งข้อสงสัยว่า เมื่อความคิดเห็นของประชากรกลุ่มต่าง ๆ สับสนกันอยู่อย่างนี้ ประชากรทั่วประเทศก็คงจะสับสนควย เพราะจากการวิจัยของคณะอาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พอจะนำผลการวิจัยมาสนับสนุนข้อสงสัยนี้ได้ กล่าวคือพบว่า ประชาชนถึงร้อยละ ๔๘.๘๘ ตอบไม่ถูกกว่าประชาธิปไตยคืออะไร แต่พอถามว่าประเทศไทยปกครองแบบไหน ประชาชน

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, รายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย (กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์, ๒๕๑๕), หน้า ๓๘, ๘๐-๘๒.

ถึงร้อยละ ๕๘.๓๖ ของคนไทยในทุกภาครวมทั้งผู้ที่ไม่ทราบความหมายของประชาธิปไตย
 คอย ทอบว่าเมืองไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้ง ๆ ที่ประชาชนในภาคเหนือ
 ร้อยละ ๕๘.๓๖ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ ๗๔.๕๘ และภาคกลางร้อยละ ๕๑.๔๓ ไม่ทราบ
 ว่าประชาธิปไตยหมายถึงการมีส่วนร่วมในการปกครองและโดยส่วนรวมร้อยละ ๕๖.๓๑ ไม่
 ทราบว่ารัฐธรรมนูญคืออะไร

ทางคานินิสิตนักศึกษาซึ่งพอจะเป็นตัวแทนของคนไทยกลุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบัน
 การศึกษาต่าง ๆ ทั้งหมดได้นั้น จากการศึกษาของ Thinapan Nakata^๑ เรื่องทัศนคติ
 ทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ๖ แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
 โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ จำนวน ๔๔๖ คน พบว่า นักศึกษา
 ไทยมีทัศนคติทางการเมืองซัดกันอยู่ในตัวเอง คือมีทั้งทัศนคติที่ล่าหลังและทันสมัยผสมกันอยู่
 มีทั้งลักษณะที่เอื้ออำนวยและต่อต้านระบอบประชาธิปไตย มีความคิดแบบอำนาจนิยม ขาด
 ความเชื่อมั่นในเพื่อนมนุษย์และสภาพแวดล้อมทางการเมือง ไม่มีวิจาร์ณญาณ ยังมีการ
 ศึกษาสูงขึ้นเท่าไร นักศึกษาก็มีลักษณะอำนาจนิยมมากขึ้นเท่านั้น แต่ยังคงมีความต้องการ
 ที่จะเข้ามาสู่การเมือง มีข้อที่น่าสังเกตว่า นักศึกษาวิทยาศาสตร์มีทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตย
 มากที่สุดแทนที่จะเป็นฝ่ายสังคมศึกษา ส่วนนักศึกษาในโรงเรียนทหารมีแนวโน้มไปทางอำนาจ
 นิยมสูง เพราะหลักสูตร ระเบียบวินัย และการอบรม มีส่วนกำหนดต่อความคิดให้เป็น
 เช่นนั้น สาเหตุที่ทำให้นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยไม่มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยเท่าที่ควร

^๑ Thinapan Nakata, The Problems of Democracy in Thailand: A Study of Political Culture and Socialization of College (Bangkok: praepittaya, 1975).

ก็เพราะว่า "ลักษณะการศึกษาอบรมนิสิตในมหาวิทยาลัย หลักสูตร การสอน กิจกรรม และการบริหารของมหาวิทยาลัย ยังเป็นอุปสรรคต่อการปลูกฝังให้ นิสิตมีทัศนคติแบบประชาธิปไตย^๑

ในส่วนของผู้ซึ่งจะได้วิจัยในครั้งนี้ก็อยู่ในชายที่นำเสนอว่าครูก็คงจะมีความคิดทางการเมืองสับสน ไม่เอื้ออำนวยต่อระบอบประชาธิปไตยมากนัก เพราะผลการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของครูที่แล้วมาบางส่วน ปรากฏว่า ครูมีความเห็นเกี่ยวกับการสอนการเมืองแก่นักเรียนยังไม่ถูกต้องนัก เช่น ครูบางคนคิดว่านักเรียนไม่ค่อยสนใจการเมือง ครูบางคนก็เห็นว่าครูสอนมากไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ครูยังไม่ได้ให้ความรู้แก่นักเรียนอย่างเพียงพอ ตำรายังไม่ดี บางคนเชื่อว่าการพูดถึงการเมืองเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง เพราะเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ เด็กไม่ควรเข้ามาเกี่ยวข้อง บางก็เห็นว่าควรจะสอนการเมืองเป็นการปูพื้นฐานให้นักเรียน^๒

เมื่อครูมีความเห็นเช่นนี้เป็นพื้นฐานเสียแล้ว จึงปรากฏว่าการศึกษาในโรงเรียนมิได้ให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยมีสาเหตุมาจากตัวครู

^๑ Suchit Boonbongkarn, "Thai Students Political Interest and Attitudes," The Journal of Social Sciences, 6 (October 1969): 164-87.

^๒ สาย ภาณุรัตน์, "ทัศนคติครูไทยต่อกิจกรรมการเมือง: ศึกษาเฉพาะครูในกรุงเทพ-ธนบุรี," หน้า ๖๐-๖๑.

แบบเรียนและวิธีการสั่งสอนอบรม^๑ วิชาสังคมศึกษาให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองเพียงเล็กน้อย หรือไม่มีเลย แทนจะไม่มีอิทธิพลใด ๆ ในการสร้างความคิดความริ่ชธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตย^๒ เมื่อรวมทัศนคติทางการเมืองของครูจากการวิจัยที่ว่า "ครูส่วนใหญ่มีความคิด หรือวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมทั้งแบบประชาธิปไตยและแบบเผด็จการ อันเป็นความคิดแบบตรงข้ามที่อยู่ในบุคคลเดียวกัน ทั้งครูในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์"^๓ เขาด้วยกันแล้ว ครูจะมีความคิดแบบเผด็จการอยู่มากทีเดียว และพอที่จะถ่ายทอดความคิดแบบเผด็จการให้นักเรียนได้เป็นอย่างดี จากการวิจัยส่วนหนึ่งของมณูญ ศิริวรรณ^๔ พบว่านักเรียนในโรงเรียนมัธยมไม่ค่อยมีความคิดแบบประชาธิปไตย แต่มีความคิดเห็นในทางเผด็จการสูงมากในเรื่องต่อไปนี้

^๑ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, รายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย, หน้า ๑๕๕-๑๖๐.

^๒ สมศักดิ์ ส่งสัมพันธ์, "นิสิตนักศึกษากับวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย," หน้า ๕๓.

^๓ พลศักดิ์ จิตรไกรศิริ, "วัฒนธรรมทางการเมืองของครูในกรุงเทพมหานคร," หน้า ๑๔๗.

^๔ มณูญ ศิริวรรณ, "วัฒนธรรมการเมืองไทย: ศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะอำนาจนิยมของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร," หน้า ๑๐๑-๒.

ให้ผูกครองโซ่อำนาจเด็ดขาดเพื่อความสงบสุขของบ้านเมือง	รอยละ	๗๐
ต้องการผู้นำแบบจอมพลสฤษดิ์ ๓๖	รอยละ	๗๔
ผู้นำทางการเมืองต้องเป็นผู้ริเริ่มการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญ ๆ ไม่ใช่ให้ประชาชนเป็นผู้ริเริ่ม	รอยละ	๕๔
ควรลดรางวัลขนาดที่กดขี่ขูดรีดประชาชนอย่างรุนแรง	รอยละ	๖๔
ควรกำจัดนายทุนที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของชาติอย่างรุนแรง	รอยละ	๗๔
ไม่ควรรับฟังความเห็นที่ไม่ตรงกับความเห็นส่วนใหญ่ ถ้าหากเห็นว่าจะเป็นอันตรายก็ควรกำจัดเสียไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ	รอยละ	๖๔
คนไทยยังไม่พร้อมที่จะปกครองตนเอง	รอยละ	๗๐
ให้ใช้มาตรา ๑๗ ลงโทษอาชญากร	รอยละ	๗๖
สมควรให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจแบบมาตรา ๑๗	รอยละ	๖๖

ครูส่วนหนึ่งที่ไต่ทำการวิจัยมาแล้วมีความคิดทางการเมืองสับสนกันอยู่ทั้งที่เป็นประชาธิปไตยและเผด็จการ และมีอิทธิพลมากพอที่จะอบรมสั่งสอนให้นักเรียนรับเอาความคิดแบบเผด็จการของตนไปในระดับที่สูงได้ควย ดังนั้นครูในส่วนที่เหลือจึงน่าจะได้รับการวิจัยต่อไปเป็นอย่างยิ่ง การวิจัยครั้งนี้จึงเลือกเอาครูอีกส่วนหนึ่งคือครูระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนนทบุรีมาศึกษาความคิดเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมืองไทย เพื่อจะได้ทราบว่าครูกลุ่มนี้มีความคิดทางการเมืองสับสนเหมือนกับประชาชนบางกลุ่มและครูบางส่วนที่ไต่ทำการวิจัยมาแล้วหรือไม่ ซึ่งจะได้เสนอผลการวิจัยในบทต่อไป